

Univerzitet u Sarajevu
S e n a t

Pravila studiranja
za prvi ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu

Decembar, 2010. godine

Na osnovu člana 56. Zakona o visokom obrazovanju, prečišćeni tekst (Službene novine Kantona Sarajevo, broj: 22/10), Senat Univerziteta u Sarajevu je na 23. sjednici održanoj 01. 12. 2010. godine donio, a Upravni odbor Univerziteta u Sarajevu na 38. sjednici održanoj 29.12. 2010. godine, odobrio

Pravila studiranja za prvi ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu

I Opće odredbe

Član 1.

Ovim pravilima bliže se uređuju organizacija i izvođenje prvog ciklusa studija koji vodi do zvanja završenog dodiplomskog studija (the degree of Bachelor) ili ekvivalenta (u daljnjem tekstu: dodiplomski studij), kao i druga pitanja koja se odnose na organizaciju studija, trajanje studija, postupak ispitivanja i ocjenjivanja, uvjete i postupak provođenja završnog rada, isprave o studijima i druga relevantna pitanja od značaja za dodiplomski studij na Univerzitetu u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Univerzitet).

Član 2.

Dodiplomski studij na Univerzitetu organizira se i ostvaruje u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Pravilima studiranja zasnovanim na Evropskom sistemu prijenosa kredita (ECTS).

II Organizacija studija

Član 3.

Univerzitet odnosno fakultet ili akademija i visoka škola organiziraju i izvode dodiplomski studij iz naučnih, umjetničkih i stručnih oblasti za koje su akreditirani.

Studijski programi podijeljeni su na studijske godine i semestre.

U skladu sa ECTS-om, obim studijskog programa iznosi 60 ECTS studijskih bodova u jednoj studijskoj godini, odnosno 30 ECTS studijskih bodova u jednom semestru.

Broj studijskih bodova za pojedini predmet određuje se prema ukupnom opterećenju studenta (teorijska i/ili praktična nastava, vježbe, seminari i sl.), vremenu rada studenta na samostalnim zadacima (domaći zadaci, projekti, seminarski radovi i sl.) i vremenu za učenje prilikom pripreme za provjeru znanja i ocjenjivanje (testovi, završni ispit i sl.).

Jedan ECTS studijski bod (kredit) predstavlja 25 sati ukupnog opterećenja studenta kroz sve oblike njegovog rada na određenom predmetu, odnosno do 30 sati ukupnog opterećenja kada su u pitanju studijski programi medicinske grupe nauka.

Katedre na fakultetima (matične katedre) utvrđuju odnos (srazmjer) između jednog sata nastave i broja sati potrebnih za individualni rad studenta koji utječu na broj studijskih bodova za predmet.

Trajanje studija

Član 4.

Dodiplomski studij za sticanje diplome traje tri odnosno četiri godine, a vrednuje se sa 180 odnosno 240 ECTS studijskih bodova. ECTS studijski bodovi odgovaraju kriterijima Evropskog sistema prijenosa kredita – European Credit Transfer System (ECTS).

Struktura studijskog programa

Član 5.

Studijski program sadrži opće i posebne uvjete koje student mora zadovoljiti za sticanje određenog znanja i to:

1. prikaz obaveznih i izbornih predmeta po studijskim godinama i semestrima,
2. broj sati individualnog opterećenja studenta po predmetu,
3. broj ECTS studijskih bodova za svaki predmet,
4. druge oblike nastave za sticanje i usavršavanje profesionalnih znanja i vještina (seminari, projekti, tematske klinike, praktični rad i dr.),
5. prikaz obaveznih uvjeta za pohađanje nastave i polaganje predmeta,
6. prikaz modula i blokova, ukoliko je nastava organizirana na takav način i
7. završni rad ili završni ispit studija, ukoliko su planirani.

Podaci o predmetu sadrže:

1. naziv predmeta i odgovarajuću šifru za lakšu identifikaciju predmeta,
2. kratak opis programa predmeta koji omogućava razumijevanje njegovog sadržaja od strane studenata,
3. procjenu nivoa predmeta, što podrazumijeva jasnu naznaku potrebnih prethodnih znanja (uz navođenje predmeta koje prethodno treba položiti i preporuku literature koju treba koristiti za pripremu), postavljenih ciljeva i liste stručne literature,
4. naznaku o obaveznim i izbornim predmetima,
5. ime(na) nastavnika i saradnika,
6. dužinu trajanja nastave – godinu studija, semestar, broj sati sedmično, mjesto predmeta u ukupnom pregledu strukture studija,
7. metod nastave i savlađivanja gradiva – predavanja, konsultacije, vježbe, laboratorijske vježbe, seminari, terenski rad, tutorijal i sl., sa brojem sedmičnih sati i ukupnim brojem sedmica trajanja određene aktivnosti,
8. način polaganja i trajanja ispita – oblici provjere znanja tokom nastave, njihova učestalost i vrednovanje praktičnog rada i drugih oblika individualnog rada (seminarski radovi, projekti i dr.), način i termini polaganja ispita,
9. posebnu naznaku predmeta na kojima se nastava izvodi na nekom od stranih jezika i
10. ECTS studijske bodove predviđene za određeni predmet, u skladu sa općim postavkama ECTS-a, uz naznaku broja studijskih bodova za bitne aktivnosti predviđene programom predmeta.

Organizacija nastave

Član 6.

Studijska godina se organizira u dva semestra: zimski i ljetni.

Nastava u zimskom semestru počinje trećeg ponedjeljka u septembru i traje 16 sedmica (15

sedmica kontinuiranih aktivnosti + 1 sedmica za završne ispite).
Dopunska nastava i popravni ispiti traju najduže 4 sedmice.

Ovjera zimskog i upis ljetnog semestra (i zimski odmor) traju 2 sedmice.

Nastava u ljetnom semestru počinje trećeg ponedjeljka u februaru i traje 16 sedmica (15 sedmica kontinuiranih aktivnosti + 1 sedmica za završne ispite).

Dopunska nastava i popravni ispiti traju najduže 4 sedmice.

Ljetni odmor traje najduže 8 sedmica.

Visokoškolske ustanove odnosno organizacione jedinice organiziraju jedan dodatni ispitni rok sa jednim ispitnim terminom u zadnjoj sedmici augusta i prve dvije sedmice septembra.

Ispitnom terminu, iz prethodnog stava ovog člana, mogu pristupiti studenti koji su ostvarili pravo polaganja završnih ispita tokom ljetnog i zimskog semestra u skladu sa nastavnim programom.

Ovjera ljetnog i upis zimskog semestra traje 2 sedmice.

Tačan kalendar organizacije i realizacije studijskih programa za studijsku godinu utvrđuje i objavljuje Senat Univerziteta najkasnije 60 dana prije početka nastave.

Član 7.

Nastava se organizira i izvodi prema utvrđenom rasporedu sati.

Univerzitet odnosno fakulteti i akademije su dužni da objave raspored sati najkasnije 10 dana prije početka nastave.

Raspored sati sadrži: naziv studijskog programa, studijsku godinu, naziv predmeta, vrijeme (dan, sat) održavanja nastave, mjesto održavanja nastave (sale, laboratorije), ime(na) nastavnika i druga uputstva o nastavi.

Predmetni nastavnik obavezan je da u prvoj sedmici nastave upozna studente s planom rada na predmetu i dostavi ga studentima u pisanoj formi.

Član 8.

Provjere znanja se organiziraju u terminima utvrđenim za izvođenje nastave iz predmeta iz kojih je predviđena provjera znanja.

Zadaci predviđeni za individualni rad studenta (seminari, projekti, zadaće i dr.) moraju biti ravnomjerno raspoređeni u toku semestra. Ukupni obim ovih zadataka mora biti usaglašen sa opterećenjem predviđenim na predmetu, saglasno ECTS-u.

Predmetni nastavnik je obavezan da u toku realizacije nastave, izvršavanja samostalnih zadataka od strane studenata i njihovih priprema za savladavanje nastavno-naučnih sadržaja i provjeru znanja pomogne studentima organiziranjem i održavanjem redovnih, a po potrebi ili na zahtjev studenata i dodatnih konsultacija.

Termini za konsultacije u toku sedmice moraju biti usklađeni sa planom realizacije nastaje, tako da su prilagođeni obavezama akademskog osoblja, kao i potrebama studenata. Konsultacije mogu biti organizirane u vidu kabinetskih ili konsultacija u učionici, korištenjem e-maila i drugih vidova elektronskih komunikacija, uz obavezu da se najmanje 5 sati sedmično planira za kabinetske konsultacije.

Promjena rasporeda sati i plana rada u toku nastave, po pravilu, nije dopuštena.

U slučaju nužne promjene rasporeda sati i plana rada predmetni nastavnik je obavezan najkasnije 24 sata prije promjene na javan i transparentan način o tome obavijestiti studente.

U skladu sa obavezama utvrđenim nastavnim planom i programom, predmetni nastavnik je odgovoran za izvođenje svih oblika nastave – predavanja, vježbi, seminara, praktičnog rada, kao i za praćenje aktivnosti studenata i provjeru njihovog znanja.

Član 9.

Pojedini oblici nastave mogu se organizirati u formi "učenja na daljinu" (distance learning, virtual teaching), ali se ispiti moraju održavati u sjedištu odjela.

Ispiti iz umjetničkih predmeta mogu se održavati i van sjedišta odjela ukoliko se radi o javnim manifestacijama tipa koncerta, izložbe, predstave i sl.

Praktični rad i stručna praksa mogu se organizirati i realizirati kao sastavni dio nastave u sjedištu visokoškolske ustanove ili na mjestu njihove realizacije odnosno u nastavnoj bazi organizacione jedinice.

Prijavljivanje predmeta

Član 10.

Student je obavezan prijaviti predmete koje želi slušati i polagati u narednoj studijskoj godini tri sedmice prije početka nastave u zimskom semestru, a za prvu studijsku godinu nakon upisa.

Prijavljivanje ispita vrši se i putem jedinstvenog softvera studentske službe Univerziteta (www.iss.ba).

Izbor predmeta vrši se do 30 ECTS studijskih bodova opterećenja za semestar i 60 ECTS studijskih bodova za godinu.

Po isteku termina predviđenih za prijavljivanje predmeta formiraju se spiskovi studenata po predmetima za narednu studijsku godinu i objavljuju na veb-stranici fakulteta i oglasnoj tabli odjela za svaki studijski program i predmet. Predmeti, koje je student prijavio, ne mogu se mijenjati nakon njihove verifikacije.

Ponovljeno prijavljivanje predmeta

Član 11.

Studenti koji ne polože ispit u redovnom i popravnom roku upisuju predmet ponovo ako je iz grupe obaveznih predmeta, a ako je iz grupe izbornih predmeta upisuju isti predmet ponovo ili odabiru drugi izborni predmet da bi ostvarili potrebne ECTS studijske bodove.

Ovjera semestra i godine

Član 12.

Ovjera semestra i godine obavezna je za sve studente.

Na osnovu ovjerenog semestra i godine utvrđuje se koliko je student postigao ECTS studijskih bodova.

III Postupak ispitivanja i ocjenjivanja

Član 13.

Konačan uspjeh studenta nakon svih predviđenih oblika provjere znanja vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS sistemom, kako slijedi:

- 10 (A) – (izuzetan uspjeh, bez grešaka ili sa neznatnim greškama), nosi 95–100 bodova,
- 9 (B) – (iznad prosjeka, sa ponekom greškom), nosi 85–94 bodova,
- 8 (C) – (prosječan, sa primjetnim greškama), nosi 75–84 bodova,
- 7 (D) – (općenito dobar, ali sa značajnijim nedostacima), nosi 65–74 bodova,
- 6 (E) – (zadovoljava minimalne kriterije), nosi 55–64 bodova,
- 5 (F, FX) – (ne zadovoljava minimalne kriterije), manje od 55 bodova.

U slučaju da nijedan student ne postigne 95 bodova, što predstavlja minimum za ocjenu 10, skala iz prethodnog stava može se korigirati prema najboljem postignutom uspjehu, na prvom ispitnom roku.

Član 14.

Rad studenata prati se i ocjenjuje kontinuirano u toku jednog semestra odnosno studijske godine.

Ocjenjivanje se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra i na završnom ispitu na kojem se utvrđuje konačna ocjena koja se upisuje i u bazu podataka jedinstvenog softvera studentske službe Univerziteta (www.iss.ba).

Provjera znanja se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu na kojem se utvrđuje konačna ocjena.

U strukturi ukupnog broja bodova najmanje 50% bodova mora biti predviđeno za aktivnosti i provjere znanja u toku semestra.

U strukturi ukupnog broja bodova, završni ispit se može vrednovati sa najviše 50% bodova.

Ako student za predviđene aktivnosti i provjere znanja tokom semestra osvoji broj bodova koji zadovoljava kriterije za prolaznu ocjenu, nije obavezan izaći na završni ispit, osim kod predmeta kod kojih je izlazak na završni ispit obavezan (kolektivni ispit, ispiti iz stručnomjetničkih predmeta i sl.).

Visokoškolska ustanova obavezna je u svakom semestru organizirati nastavu (u učionici) za vanredne studente i studente koji studiraju "učenjem na daljinu" i to najmanje prve, osme i petnaeste sedmice svakog semestra i o tome voditi urednu evidenciju, a što se detaljnije

regulira pravilima studiranja visokoškolske ustanove.

Vanredni studenti i studenti studija "učenje na daljinu" obavezni su prisustvovati oblicima provjere znanja, kako je predviđeno silabusima predmeta na svakoj visokoškolskoj ustanovi, koje se, po pravilu, obavljaju u toku onih radnih sedmica u kojima se organizira i nastava za ove studente, a što se detaljnije regulira pravilima studija svake visokoškolske ustanove.

Završni ispit, kao i druge nastavne aktivnosti dozvoljeno je realizirati samo u toku radnog vremena utvrđenog u okviru radne sedmice i to u vremenskom terminu od 8 do 20 sati.

Član 15.

Oblici provjere znanja mogu biti pismeni, usmeni i praktični. Provjera znanja je, po pravilu, pismena i vrši se putem testa ili pismenog rada.

Rezultati pismenog dijela ispita moraju biti objavljeni u roku od pet dana od dana održavanja ispita uz obavezno oglašavanje termina u kojem student može izvršiti uvid u svoj rad.

Svi oblici provjere znanja su javni.

Ispiti iz umjetničkih predmeta polažu se, po pravilu, komisijski.

Pismeni ispitni radovi studenata čuvaju se do kraja studijske godine.

Visokoškolska ustanova je obavezna organizirati i utvrditi termine polaganja ispita, tako da student može biti opterećen polaganjem najviše jednog ispita u istom danu.

Predmetni nastavnik ne može vršiti provjeru znanja na završnom ispitu u prisustvu samo jednog studenta.

Vijeće organizacione jedinice je obavezno posebnom odlukom utvrditi sve oblike provjere znanja, kao i strukturu sa skalom bodovanja iz svakog nastavnog predmeta.

Utvrđeni elementi vrednovanja pojedinih aktivnosti, odnosno propisanih oblika provjere znanja obavezno se provode kao jedinstvena cjelina.

Članu akademskog osoblja zabranjeno je od studenta zahtijevati kupovinu literature, kao i posjedovanje takvog udžbenika odnosno priručnika u postupku provjere znanja.

Član 16.

Studij prvog ciklusa završava se polaganjem svih ispita i/ili izradom završnog rada, u skladu sa studijskim programom.

Član 17.

Završni ispit se obavlja u toku posljednje sedmice nastave ili u prvoj sedmici nakon završene nastave.

Studenti koji ne polože ispit (ne zadovolje) u regularnom (redovnom) roku mogu polagati popravni ispit iz predmeta koji nisu položili na kraju jednog semestra odnosno studijske godine, osim na onim stručnoumjetničkim predmetima kod kojih, zbog prirode nastavnog

procesa, ponavljanje ispita nije moguće, a čiji se popis bliže uređuje aktom organizacione jedinice.

Između održavanja završnog i popravnog ispita akademsko osoblje će konsultacijama, a po potrebi i dopunskom nastavom, pomoći studentima da se pripreme za popravni ispit.

Član 18.

Studenti mogu prenijeti u narednu godinu studija unutar jednog ciklusa studija najviše 6 (šest) ECTS studijskih bodova (kredita) ili najviše jedan nepoloženi predmet, ukoliko on nosi više od 6 (šest) ECTS studijskih bodova (kredita), pod uvjetom da nepoloženi predmet koji se prenosi u narednu studijsku godinu nije preduvjet za slušanje drugog predmeta u narednoj studijskoj godini.

Student koji obnavlja studijsku godinu obavezan je ponovo prisustvovati realizaciji nastave iz predmeta koje nije položio.

Prilikom ponovnog upisa predmeta zbog nedovoljnog broja ECTS studijskih bodova (kredita), iz stava 1. ovog člana, student je dužan izvršiti uplatu odgovarajuće naknade, čiju visinu svojom odlukom utvrđuje Senat Univerziteta.

Član 19.

Student koji nije zadovoljan postignutom ocjenom može u roku od 24 sata nakon saopćenja ocjene pismeno tražiti da se ispit ponovi pred komisijom. Zahtjev za ponavljanje ispita mora biti obrazložen.

Dekan imenuje predsjednika i dva člana komisije u roku od 24 sata od primanja zahtjeva ako ocijeni da je zahtjev opravdan, s tim da jedan član komisije mora biti iz drugog nastavnog predmeta, a ispitivač, čijom ocjenom student nije bio zadovoljan, ne može biti predsjednik komisije.

Dekan određuje termin polaganja ispita u roku od tri dana od podnošenja osnovanog zahtjeva studenta.

U slučaju zahtjeva, iz stava 1. ovog člana, pismeni ispit ili pismeni dio ispita neće se ponoviti pred komisijom, već će postojeći ocijenjeni pismeni rad komisija ponovo pregledati i ocijeniti, dok je ponavljanje usmenog ispita ili usmenog dijela ispita pred komisijom obavezno.

Prilikom utvrđivanja ocjene komisija će uzimati u obzir sve verificirane rezultate rada studenta u toku nastave.

Kod prigovora studenta na ocjenu za praktični ispit iz onog predmeta čije polaganje nije moguće ponovo organizirati, komisija, imenovana od strane dekana a sastavljena od nastavnika iz odgovarajuće oblasti, preispitat će odluku nastavnika koji je ispit ocjenjivao i to na osnovu audio odnosno videozapisa i drugih oblika dokumentiranja polaganja ispita, te donijeti konačnu odluku.

Za predmete, iz prethodnog stava ovog člana, visokoškolske ustanove odnosno organizacione jedinice su dužne osigurati audio odnosno videozapis ili drugi adekvatan oblik dokumentiranja toka provjere znanja.

Odluka komisije se donosi većinom glasova, a na istu se može izjaviti žalba dekanu organizacione jedinice u roku od 24 sata od saopćenja odluke komisije.

Student može tražiti komisijski ispit najviše dva puta u toku jedne studijske godine.

IV Završni rad

Član 20.

Određenim studijskim programom može biti predviđen završni rad.

Tema završnog rada mora biti iz oblasti studijskog programa.

Moguće teme završnih radova predlažu predmetni nastavnici. Izuzetno, studentu se može odobriti tema završnog rada koju samostalno predloži, uz prethodnu konsultaciju sa nastavnikom kod kojeg želi uraditi završni rad.

Uz svaku temu završnog rada navodi se osnovna literatura.

Član 21.

Završni rad se prijavljuje nadležnoj službi odjela.

Prijava završnog rada obuhvata sljedeće podatke: naziv radne teme, predmet, datum prijave i potpis mentora.

Ispunjena i potpisana prijava ovjerava se i odlaže u dosje studenta.

Član 22.

Ako student ne zadovolji na odbrani završnog rada, ima još jednom pravo na odbranu istog završnog rada ili da zatraži da mu se odobri izbor nove teme.

Student može jedanput promijeniti temu završnog rada i to najkasnije u roku od 30 dana od dana odobravanja prve teme.

Odluku o zahtjevu kandidata za promjenu mentora odnosno teme završnog rada donosi nastavno-naučno/nastavno-umjetničko vijeće organizacione jedinice.

Član 23.

Završni rad student izrađuje samostalno ili/i kao praktični rad u okviru grupnog/kolektivnog projekta na stručnoumjetničkim predmetima.

Nastavnik je obavezan da prati rad studenta, pomaže mu savjetima i upućivanjem na literaturu.

Član 24.

Student formira završni rad u konceptu sa svim pripadajućim dijelovima. Koncept se predaje nastavniku na uvid i pregled. Student je dužan postupiti prema uputstvima i primjedbama

nastavnika, u protivnom rad se vraća na daljnju doradu.

Nastavnik je dužan da pregleda rad i vrati ga sa komentarom najkasnije u roku od tri sedmice od dana predaje rada.

Član 25.

Nakon položenog zadnjeg ispita student može u roku od 10 dana provjeriti u nadležnoj službi odjela eventualne neusklađenosti u ličnom evidencionom kartonu.

Student predaje tri primjerka završnog rada nadležnoj službi odjela.

Nakon predaje rada u potrebnom broju primjeraka, na prijedlog mentora dekan odjela formira komisiju i zakazuje se odbrana. Komisiju čine mentor, predsjednik i najmanje jedan član.

Podaci o odbrani se objavljuju na oglasnoj tabli odjela. Od predaje rada do njegove odbrane mora proći najmanje 5 dana.

Član 26.

Odbrana završnog rada sastoji se od usmenog izlaganja rezultata rada i obrazloženja izdvojenih zaključaka, kao i odgovora na pitanja komisije u vezi sa rezultatima i zaključcima rada.

Odbrana završnog rada na stručnomjetničkim predmetima obavlja se prema stavu 1. ovog člana – tek nakon pozitivno ocijenjenog praktičnog rada.

Ako student ne zadovolji na odbrani završnog rada, ima pravo da zatraži da mu se odobri izbor nove teme u okviru istog ili drugog predmeta.

Završni rad i odbrana ocjenjuju se jedinstvenom ocjenom od 10 (A) do 5 (F). Ocjena se donosi većinom glasova članova komisije.

V Isprave o studijima

Član 27.

Student koji je položio sve ispite predviđene za upisani studijski program i ispunio sve ostale obaveze propisane Statutom Univerziteta i ovim pravilima stiče diplomu prvog ciklusa studija odgovarajućeg studijskog programa i odgovarajuće stručno zvanje bakalaureata/bachelora.

Uz diplomu dodiplomskog studija izdaje se i dodatak diplomi (diploma supplement) radi detaljnijeg uvida u nivo, prirodu, sadržaj, sistem i pravila studiranja i postignute rezultate tokom studija.

VI Prelazne i završne odredbe

Primjena

Član 28.

Ova pravila se primjenjuju za studente koji studiraju u skladu sa bolonjskim principima, a počev od generacije studenata koji su se upisali u prvu godinu prvog ciklusa studija na visokoškolske ustanove Univerziteta u Sarajevu počev od školske 2010/2011. godine.

Član 29.

Pravila studiranja za prvi ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, prečišćeni tekst (za studente koji studiraju u skladu sa Bolonjskim procesom) od 15. 07. 2010. godine, primjenjivat će se za sve studente koji su se na prvi ciklus studija upisali prije školske 2010/2011. godine.

Stupanje na snagu

Član 30.

Ova pravila stupaju na snagu danom odobravanja od Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu.

**REKTOR
UNIVERZITETA U SARAJEVU**

Prof. dr. Faruk Čaklović

Broj: 0101-38-274 / 11

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOG ODBORA**

Prof. dr. Sead Redžepagić

Broj: 0101-38-274 / 11

